

זו ט ו ת

עֵי ת י ם

תחומי ארץ ישראל עד סקום שהחוקי עולי כבל: (א) פרשת אשקלון.
 (ב) חומות מגדל שרשון. (ג) [חומות] דיר. (ד) חומות עכו. (ה) ראשטי גאתו.
 (ו) גאתו עצמה. (ז) ככרתא. (ח) בית זניתא. (ט) קצרא דגלילא. (י) קבייא
 דעייתא. (יא) מצריא דעייתא. (יב) ...
 (ספרי דבר, פס' ג"א)

רשימה זו, שחלק ממנה ניתן כאן¹, עוררה מזמן את תשומת לבם של חוקרי ארץ-ישראל היהודים. שלוש נוסחאות של הרשימה הזאת הגיעו לידינו: בספרי, בתוספתא ובתלמוד הירושלמי. הנוסחאות שונות במקצת אשה מרעותה, ואפשר להכיר בהן את עקבות השיבושים ששיבשון המעתיקים השונים. לא כל חוקרי הרשימה הזאת השתמשו בגירסות הנכונות. פרופ' שמואל קליין ז"ל צירף את הגרסאות השונות עפ"י כתיביו ישנים במאמרו הגדול *Das tanaitische Grenzverzeichnis Palaestinas*.² קליין השתדל למצוא את הגרסה הנכונה ביותר ולאחר זה לקבוע, עד היכן שידו מגעת, את המקומות עצמם במידה שהדבר לא נעשה בידי קודמיו במחקר הזה.

ברצוני להתעכב על שני שמות מתוך הרשימה הזאת שהם כאחד:
 (י) קבייא דעייתא; (יא) מצריא דעייתא.

הנסיון הראשון לקביעת המקומות שברשימה הזאת נעשה בידי ר' יהוסף שווארץ בספרו תבואות הארץ. הרא"ם לונץ, שהוציא לאור את המהדורה האחרונה של תבואות הארץ, ציין בהערותיו לספר הזה שר' יהוסף שווארץ הלך רק אחר הירושלמי, בלי שים לב לשאר הנוסחאות והגרסאות, ומשום זה הגיע לידי טעויות רבות. לונץ הוסיף בשולי העמודים את זיהוי המקומות לדעת ה. הילדסהיימר³.

זיהויו של בעל תבואות הארץ אינם מדויקים ביותר, ולפעמים הם רחוקים מן המציאות. לדעתו: קובעיא (במקום קובעיא דעייתא) צפון צפת, כמחוז גוש חלב וראם אחר הכפר. אלקובועא. בהעת רא"ם לונץ נזכרת הגירסא: קובעיא דעייתא לפי התוספתא והספרי וכן זיהוי המקום לפי הילדסהיימר: עייתא אסעוב (דעה זו קיבלה אחר-כך גם ש. קליין).

בספר הישוב מציין ש. קליין: שלא כל הנקודות הנמצאות ברשימת תחומי ארץ ישראל היו בעצמן מקומות של ישוב, אלא הן נקודות לציון הגבוץ (קבייא — מערה? מצרייא — מצרי השדות), או שהישוב היהודי שכאותם המקומות היה דל מאד, או היה מעורב בין יוונים או סורים⁴.

להלן ברשימת זיהוי השמות קובע קליין: עייתא (י"א) — היום עיתא א-שעב בצפון הארץ⁵.

המקומות הנזכרים ברשימת תחומי א"י מעכו עד מצרייא דעייתא הם בסביבה אחת בגליל המערבי וביניהם (ה) ראש מי גאתא [והם מעינות הגעתון] (ו) גאתו [געתון] עצמה (ז) ככרתא [ככרי]

(1) ר' ש. קליין, ספר הישוב, א', א', ע' 160.

(2) ר' HUCA V 1928.

(3) ר' Beitrage zur Geographie Palaestinas (Beilage zum Jahresbericht des Rabbi-

nerseminars in Berlin, 5645)

(4) ר' ספר הישוב, א', א', ע' 160.

(5) ר' ספר הישוב, א', א', ע' 161.